

PROGRAM KURSU SPECJALISTYCZNEGO
ONKOLOGIA GINEKOLOGICZNA
dla położnych

Zatwierdził
Minister Zdrowia

Warszawa, dnia

.....

Warszawa 2016

PROGRAM PRZYGOTOWANY PRZEZ ZESPÓŁ PROGRAMOWY W SKŁADZIE¹

1. **dr n. med. Bożena Kulesza-Brończyk** – Przewodnicząca Zespołu; Zakład Położnictwa, Ginekologii i Opieki Położniczo-Ginekologicznej Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku
2. **dr n. med. Dorota Ćwiek** – Konsultant Wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego, Samodzielna Pracownia Umiejętności Położniczych Wydział Nauk o Zdrowiu, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

RECENZENCI PROGRAMU

1. **prof. dr hab. n. med. Zbigniew Kojs** – Konsultant krajowy w dziedzinie ginekologii onkologicznej
Klinika Ginekologii Onkologicznej, Centrum Onkologii - Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Oddział w Krakowie
2. **dr n. med. Anna Koper** – Konsultant krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego
Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy

¹ Powołany Zarządzeniem Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych Nr 71/15 z dnia 31 sierpnia 2015r. w sprawie powołania Zespołu do spraw Opracowania Programu Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych.

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs specjalistyczny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1251) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę lub położną wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzielaniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Efekty kształcenia wskazane w programie kursu specjalistycznego *Onkologia ginekologiczna, dla położnych* są dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązkowym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych efektów kształcenia gwarantuje, że każdy uczestnik kursu specjalistycznego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie oraz systemu kształcenia.

Cel kształcenia

Przygotowanie położnej do sprawowania kompleksowej opieki onkologicznej nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi.

Czas trwania kształcenia

Łączna liczba godzin przeznaczonych na realizację programu kursu specjalistycznego w kontakcie z wykładowcą/opiekunem stażu wynosi **140** godzin dydaktycznych:

zajęcia teoretyczne – 70 godzin;

zajęcia praktyczne – 70 godzin.

Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, **co stanowi nie więcej niż 14 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu specjalistycznego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kształcenia organizator powinien:

1. Opracować regulamin organizacyjny kursu specjalistycznego, który w szczególności określa:
 - organizację;
 - zasady i sposób naboru osób;
 - prawa i obowiązki osób uczestniczących;
 - zakres obowiązków kadry dydaktycznej prowadzącej nauczanie teoretyczne i praktyczne;
 - zasady przeprowadzenia egzaminu końcowego.
2. Powołać kierownika kursu specjalistycznego.

Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w przepisach Ministra Zdrowia z tego zakresu powinno należeć:

- współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej;
 - przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji kształcenia;
 - ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć;
 - pomaganie w rozwiązywaniu problemów;
 - udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu;
 - zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu.
3. Przeprowadzić postępowanie kwalifikacyjne.

4. Powołać wykładowców posiadających kwalifikacje określone w programie kursu.
5. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów szkolenia praktycznego, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywa się szkolenie praktyczne. Do zadań opiekuna szkolenia praktycznego należy:
 - instruktaz wstępny (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jej personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.);
 - instruktaz bieżący (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.);
 - instruktaz końcowy (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).
6. Zapewnić bazę dydaktyczną do szkolenia teoretycznego, dostosowaną do liczby uczestników kursu.
7. Zapewnić środki dydaktyczne, o których mowa w programie poszczególnych modułów.
8. Dobrać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.
9. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów kształcenia:

W toku realizacji programu przewiduje się ocenianie:

1. Bieżące – rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia).
2. Końcowe – zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1251) kurs specjalistyczny kończy się egzaminem teoretycznym, przeprowadzonym w formie pisemnej lub ustnej, albo egzaminem praktycznym.

Rodzaj egzaminu i formę egzaminu teoretycznego ustala organizator kształcenia, z uwzględnieniem zakresu, w jakim prowadzony jest kurs specjalistyczny.

2. OGÓLNE EFEKTY KSZTAŁCENIA

Zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego *Onkologia ginekologiczna* otrzymuje położna, która:

1) w zakresie wiedzy posiada:

- wiedzę w zakresie prowadzenia profilaktyki chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi;
- wiedzę z zakresu ginekologii onkologicznej, niezbędną do sprawowania kompleksowej opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi w różnych etapach choroby;
- znajomość regulacji prawnych i norm etycznych odnoszących się do wykonywania specjalistycznych świadczeń zdrowotnych wchodzących w zakres opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi.

2) w zakresie umiejętności potrafi:

- promować Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi;
- świadczyć samodzielnie opiekę nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi;

- wdrożyć działania edukacyjne i przygotować chorą i jej rodzinę do samoopieki, samoobserwacji i samopielęgnacji;
- korzystać z aktualnej wiedzy dla zapewnienia wysokiego poziomu opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi;
- udzielać samodzielnie określonych świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych kobiecie z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi, zgodnie z zasadami etyki zawodu i poszanowaniem praw pacjenta.

3) w zakresie kompetencji społecznych:

- szanuje godność i autonomię pacjentki bez względu na jej wiek, płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie narodowe i etniczne;
- przestrzega praw pacjenta, zasady etyki ogólnej i zawodowej;
- współpracuje z chorą i jej rodziną, zespołem terapeutycznym oraz z grupami wsparcia i samopomocy;
- rzetelnie wykonuje powierzone obowiązki zawodowe odpowiadając za jakość wykonanych usług i stale aktualizuje wiedzę.

3. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY KSZTAŁCENIA

W zakresie wiedzy uczestnik kursu:

- W1. przedstawia epidemiologię nowotworów narządu rodowego i piersi;
- W2. omawia etiologię chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi;
- W3. omawia zasady działań profilaktycznych w zakresie nowotworów narządu rodowego i piersi; szczepienia HPV i samobadanie piersi;
- W4. wyjaśnia aktualne wytyczne pobierania wymazu cytologicznego;
- W5. charakteryzuje założenia Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi;
- W6. charakteryzuje rolę stresu w życiu człowieka, jego fazy oraz reakcje obronne w sytuacjach stresowych;
- W7. opisuje potrzeby i emocje związane z otrzymaniem niepomyślnej diagnozy;
- W8. charakteryzuje zasady komunikacji z kobietą chorą onkologicznie i jej rodziną;
- W9. wyjaśnia problemy psychologiczne kobiet po mastektomii i po operacji usunięcia narządu rodowego;
- W10. przedstawia zasady wsparcia psychicznego pacjentki chorej onkologicznie i jej rodziny;
- W11. przedstawia problem stresu w pracy personelu medycznego świadczącego opiekę nad kobietą z chorobą nowotworową w obrębie narządu rodowego i piersi;
- W12. charakteryzuje metody stosowane w diagnostyce nowotworów narządu rodowego;
- W13. charakteryzuje poszczególne nowotwory narządu rodowego pod względem etiologii, rozpoznania histopatologicznego, objawów klinicznych, podziału na stopnie kliniczne wg FIGO oraz zaawansowania nowotworu TNM;
- W14. omawia współczesne metody postępowania terapeutycznego w nowotworach narządu rodowego w zależności od stopnia zaawansowania nowotworu;
- W15. omawia procedury przygotowania pacjentki do leczenia operacyjnego z powodu nowotworu narządu rodowego oraz zasady opieki nad pacjentką po zabiegu;
- W16. przedstawia przygotowanie pacjentki do radioterapii, brachyterapii, teleradioterapii oraz zasady opieki po zabiegu;
- W17. opisuje przygotowanie pacjentki do chemioterapii i opiekę po podaniu leków;
- W18. charakteryzuje opiekę nad pacjentką z nowotworem narządu rodowego poddaną hormonoterapii;

- W19. przedstawia objawy, metody rozpoznawania powikłań po chemioterapii oraz omówi sposoby zapobiegania im i ich leczenia;
- W20. przedstawia objawy, metody rozpoznawania powikłań po radioterapii, chemioterapii, hormonoterapii, immunoterapii oraz sposoby zapobiegania im i ich leczenia;
- W21. charakteryzuje zasady wczesnej rehabilitacji kobiety leczonej z powodu nowotworu narządu rodowego;
- W22. przedstawia przygotowanie pacjentki poddanej leczeniu z powodu nowotworów narządu rodowego do samoopieki oraz rodziny do opieki nad pacjentką;
- W23. charakteryzuje objawy kliniczne nowotworów piersi i metody ich diagnozowania;
- W24. przedstawia klasyfikację kliniczną nowotworów piersi;
- W25. opisuje metody leczenia nowotworów piersi;
- W26. omawia procedury przygotowania pacjentki do zabiegu operacyjnego z powodu choroby nowotworowej piersi oraz procedury pielęgnacji po zabiegu;
- W27. omawia zasady przygotowania pacjentki do samoopieki w domu po leczeniu choroby nowotworowej piersi;
- W28. wskazuje grupy wsparcia dla kobiet po mastektomii i omawia zasady oraz cele działania klubu „Amazonki”;
- W29. omawia zasady informowania pacjentki po mastektomii o możliwościach wykonania rekonstrukcji piersi lub protezy piersi;
- W30. przedstawia rehabilitację wczesną i późną kobiety po operacji nowotworu piersi;
- W31. przedstawia zasady opieki nad pacjentką po odtworzeniu piersi i zasady rehabilitacji po zabiegu odtwórczym;
- W32. omawia specyfikę opieki nad pacjentką w terminalnej fazie choroby nowotworowej;
- W33. omawia opiekę nad pacjentką z objawami niepożądanymi wynikającymi z procesu chorobowego lub leczenia oraz sposoby zapobiegania tym powikłaniom;
- W34. omawia zasady oceny możliwości pacjentki i jej rodziny w zakresie samoopieki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;
- W35. przedstawia definicję bólu i pojęcia z nim związane;
- W36. zna mechanizmy powstawania bólu przewlekłego;
- W37. wyjaśnia metody diagnostyki i monitorowania bólu nowotworowego;
- W38. charakteryzuje leki z drabiny analgetycznej mające zastosowanie w leczeniu bólu przewlekłego i ostrego;
- W39. opisuje metody leczenia bólu w terminalnej fazie choroby nowotworowej;
- W40. przedstawia istotę psychoterapii, jako metodę wspomagającą w farmakologicznym leczeniu bólu nowotworowego;
- W41. omawia zasady edukacji pacjentki lub/i jej rodziny w zakresie podawania i świadomego dozowania leków przeciwbólowych oraz monitorowania bólu nowotworowego.

W zakresie umiejętności uczestnik kursu potrafi:

- U1. prowadzić działania profilaktyczne w zakresie nowotworów narządu rodowego i piersi;
- U2. przeprowadzić badanie piersi i ocenić gruczoł piersiowy;
- U3. pobrać wymaz cytologiczny z szyjki macicy zgodnie z najnowszymi zaleceniami i zabezpieczyć pobrany materiał;
- U4. promować Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi;
- U5. udzielać wsparcia psychicznego kobiecie leczonej z powodu choroby nowotworowej i jej rodzinie oraz umożliwić zaspokojenie potrzeby opieki duchowej;
- U6. rozpoznać fazy stresu i wdrożyć adekwatne postępowanie;
- U7. ocenić stan psychiczny kobiety z nowotworem narządu rodowego lub piersi;

- U8. komunikować się z chorą i jej rodziną;
- U9. przygotować psychicznie pacjentkę do różnych form terapii i walki z nowotworem;
- U10. współpracować z grupami wsparcia w chorobach onkologicznych;
- U11. zastosować metody pomocy psychologicznej wobec chorej z nowotworem narządu rodowego lub piersi;
- U12. wskazać pacjentce możliwości rehabilitacji fizycznej i psychicznej;
- U13. uczestniczyć w diagnostyce chorób nowotworowych narządu rodowego oraz w przygotowaniu kobiety do badania;
- U14. interpretować wyniki badań diagnostycznych stosowanych w ginekologii, w tym badania cytologicznego;
- U15. przygotować pacjentkę do operacyjnego leczenia choroby nowotworowej narządu rodowego oraz sprawować opiekę po zabiegu;
- U16. wdrożyć adekwatne postępowanie w powikłaniach wynikających z procesu leczenia lub procesu chorobowego;
- U17. sprawować opiekę nad pacjentką poddaną leczeniu metodą brachyterapii lub teleterapii, a także udzielić informacji na temat zasad zachowania się pacjentki podczas leczenia tymi metodami;
- U18. przygotować pacjentkę do chemioterapii oraz planować i realizować opiekę;
- U19. przygotować pacjentkę z nowotworem narządu rodowego do radioterapii, planować i realizować opiekę podczas radioterapii i po jej zakończeniu;
- U20. zapobiegać skutkom ubocznym chemioterapii i radioterapii oraz wdrożyć adekwatne postępowanie w przypadku wystąpienia powikłań;
- U21. edukować pacjentkę i jej rodzinę w zakresie rehabilitacji wczesnej kobiet po leczeniu onkologicznym narządu rodowego;
- U22. planować postępowanie pielęgnacyjno-terapeutyczne u pacjentki z nowotworem narządu rodowego;
- U23. opracować plan opieki i organizować proces pielęgnowania pacjentki poddanej leczeniu w oddziale onkologii ginekologicznej;
- U24. uczestniczyć w różnych metodach diagnostyki chorób nowotworowych piersi, przygotować pacjentkę i asystować do badań diagnostycznych;
- U25. przygotować psychicznie i fizycznie pacjentkę do leczenia operacyjnego nowotworu piersi (mastektomii);
- U26. zaplanować i realizować opiekę nad pacjentką po mastektomii;
- U27. pielęgnować ranę pooperacyjną po mastektomii;
- U28. wdrożyć działania rehabilitacyjne po mastektomii we wczesnym i późnym okresie pooperacyjnym;
- U29. przestrzegać zasad rehabilitacji po mastektomii oraz instruować pacjentkę z zakresu ćwiczeń obręczy barkowej i masażu ułatwiającego odpływ chłonki;
- U30. udzielić wsparcia psychicznego pacjentce i jej rodzinie;
- U31. przestrzegać zasad leczenia systemowego i skojarzonego nowotworu piersi;
- U32. sprawować opiekę pielęgniarstwa podczas skojarzonego leczenia nowotworu piersi;
- U33. przygotować pacjentkę do protezowania, poinformować o rodzajach i sposobach protezowania;
- U34. udzielić wskazówek pacjentce i jej rodzinie na temat samopielęgnacji oraz rehabilitacji po wypisaniu ze szpitala;
- U35. planować i realizować działania mające na celu zapobieganie powikłaniom wynikającym z mastektomii i operacji odtwórczych piersi;
- U36. ustalić priorytety w pielęgnowaniu pacjentki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;
- U37. sprawować opiekę nad chorą w terminalnej fazie choroby;

- U38. planować i realizować działania mające na celu zapobieganie powikłaniom wynikającym z terminalnej fazy choroby oraz sprawować opiekę w sytuacji wystąpienia powikłań;
- U39. edukować pacjentkę i jej rodzinę w zakresie opieki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;
- U40. rozpoznawać nasilenie i monitorować ból ostry, przewlekły, nowotworowy;
- U41. wdrażać obowiązujące metody leczenia bólu nowotworowego;
- U42. udzielać wsparcia psychicznego kobiecie leczonej z powodu choroby nowotworowej i jej rodzinie oraz umożliwić zaspokojenie potrzeby opieki duchowej;
- U43. przestrzegać zasad postępowania z pacjentką wyniszczoną z powodu choroby nowotworowej, udzielać wsparcia rodzinie w okresie umierania osoby bliskiej.

W zakresie kompetencji społecznych uczestnik kursu:

- K1. posługuje się zasadami etyki ogólnej i zawodowej w opiece nad pacjentką i jej rodziną oraz okazuje szacunek dla różnic światopoglądowych i kulturowych osób powierzonych opiece;
- K2. przestrzega praw pacjenta;
- K3. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece;
- K4. wspiera kobietę w sytuacjach trudnych oraz wykazuje gotowość do działania w przypadku problemów pacjentki;
- K5. współpracuje z zespołem terapeutycznym oraz z grupami wsparcia i samopomocy.

4. PLAN NAUCZANIA

Lp.	Nazwa modułu	Liczba godzin teorii	Miejsce realizacji stażu	Liczba godzin stażu	Łączna liczba godzin kontaktowych
I	Rola i zadania położnej w zakresie onkologii ginekologicznej	10	-	-	10
II	Opieka nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodnoego	25	Oddział ginekologii onkologicznej	35	60
III	Opieka nad kobietą z chorobą nowotworową piersi	19	Oddział chirurgii, w którym wykonywane są zabiegi mastektomii	35	54
IV	Opieka nad kobietą w terminalnej fazie choroby	16	-	-	16
Łącznie		70		70	140*

* Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, **co stanowi nie więcej niż 14 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

5. MODUŁY KSZTAŁCENIA

5.1 MODUŁ I

Nazwa modułu	ROLA I ZADANIA POŁOŻNEJ W ZAKRESIE ONKOLOGII GINEKOLOGICZNEJ
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie nowotworów narządu rodnego i piersi.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W1. przedstawia epidemiologię nowotworów narządu rodnego i piersi;</p> <p>W2. omawia etiologię chorób nowotworowych narządu rodnego i piersi;</p> <p>W3. omawia zasady działań profilaktycznych w zakresie nowotworów narządu rodnego i piersi; szczepienia HPV i samobadanie piersi;</p> <p>W4. wyjaśnia aktualne wytyczne pobierania wymazu cytologicznego;</p> <p>W5. charakteryzuje założenia Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi;</p> <p>W6. charakteryzuje rolę stresu w życiu człowieka, jego fazy oraz reakcje obronne w sytuacjach stresowych;</p> <p>W7. opisuje potrzeby i emocje związane z utrzymaniem niepomyślniej diagnozy;</p> <p>W8. charakteryzuje zasady komunikacji z kobietą chorą onkologicznie i jej rodziną;</p> <p>W9. wyjaśnia problemy psychologiczne kobiet po mastektomii i po operacji usunięcia narządu rodnego;</p> <p>W10. przedstawia zasady wsparcia psychicznego pacjentki chorej onkologicznie i jej rodziny;</p> <p>W11. przedstawia problem stresu w pracy personelu medycznego świadczącego opiekę nad kobietą z chorobą nowotworową w obrębie narządu rodnego i piersi.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U1. prowadzić działania profilaktyczne w zakresie nowotworów narządu rodnego i piersi;</p> <p>U2. przeprowadzić badanie piersi i ocenić gruczoł piersiowy;</p> <p>U3. pobrać wymaz cytologiczny z szyjki macicy zgodnie z najnowszymi zaleceniami i zabezpieczyć pobrany materiał;</p> <p>U4. promować Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi;</p>

- U5. udzielać wsparcia psychicznego kobiecie leczonej z powodu choroby nowotworowej i jej rodzinie oraz umożliwić zaspokojenie potrzeby opieki duchowej;
 - U6. rozpoznać fazy stresu i wdrożyć adekwatne postępowanie;
 - U7. ocenić stan psychiczny kobiety z nowotworem narządu rodowego lub piersi;
 - U8. komunikować się z chorą i jej rodziną;
 - U9. przygotować psychicznie pacjentkę do różnych form terapii i walki z nowotworem;
 - U10. współpracować z grupami wsparcia w chorobach onkologicznych;
 - U11. zastosować metody pomocy psychologicznej wobec chorej z nowotworem narządu rodowego lub piersi;
 - U12. wskazać pacjentce możliwości rehabilitacji fizycznej i psychicznej.
- W zakresie kompetencji społecznych:**
- K1. posługuje się zasadami etyki ogólnej i zawodowej w opiece nad pacjentką i jej rodziną oraz okazuje szacunek dla różnic światopoglądowych i kulturowych osób powierzonych opiece;
 - K2. przestrzega praw pacjenta;
 - K3. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece;
 - K4. wspiera kobietę w sytuacjach trudnych oraz wykazuje gotowość do działania w przypadku problemów pacjentki;
 - K5. współpracuje z zespołem terapeutycznym oraz grupami wsparcia i samopomocy.

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPŁOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. Położna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra położnictwa, magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata położnictwa i: <ol style="list-style-type: none"> a) tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego <u>lub</u> b) ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego <u>lub</u> c) ukończony kurs specjalistyczny <i>Onkologia ginekologiczna</i>; 4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego. <p>2. Lekarz specjalista w dziedzinie położnictwa i ginekologii lub onkologii klinicznej lub ginekologii onkologicznej – do realizacji zagadnień klinicznych.</p> <p>3. Posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje odpowiadające tematyce prowadzonych zajęć, np. magister psychologii ze specjalizacją w zakresie psychologii klinicznej lub magister psychologii z doświadczeniem w pracy klinicznej lub w psychoterapii albo psychoonkolog.</p>
<p>Wymagania wstępne</p>	<p>–</p>
<p>Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia</p>	<p>Wykłady – 9 godz. Ćwiczenia – 1 godz.</p>
<p>Stosowane metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład konwersatoryjny, wykład informacyjny, dyskusja, pokaz z instruktażem, ćwiczenia z fantomem</p>
<p>Stosowane środki dydaktyczne</p>	<p>rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, plansze, atlas anatomiczny, fantom piersi, tablica i flamastry.</p>
<p>Metody sprawdzania efektów</p>	<p>Test składający się z 20 pytań jednokrotnego wyboru.</p>

kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu	
Warunki zaliczenia modułu	Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Epidemiologia oraz etiologia chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi: (wykład 1 godz.)</p> <p>1.1. Epidemiologia chorób nowotworowych u kobiet:</p> <p>1.1.1 zagrożenia nowotworami złośliwymi – struktura umieralności, lokalizacja nowotworów;</p> <p>1.1.2 zachorowalność na nowotwory narządu rodowego i piersi a umieralność w Polsce i na świecie;</p> <p>1.1.3 znaczenie danych epidemiologicznych w planowaniu działań prewencyjnych w zakresie chorób nowotworowych w populacji kobiet.</p> <p>1.2. Etiologia chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi.</p> <p>2. Profilaktyka chorób nowotworowych u kobiet: (wykład 3 godz.)</p> <p>2.1. Profilaktyka pierwotna i wtórna nowotworów narządu rodowego:</p> <p>2.1.1. szczepienia przeciwko wirusowi HPV - rodzaje szczepionek, wskazania i przeciwwskazania, techniki wykonania szczepienia;</p> <p>2.1.2. aktualne wytyczne i zasady obowiązujące w czasie pobierania wymazu cytologicznego.</p> <p>2.2. Programy edukacyjne dotyczące zwalczania chorób nowotworowych – rola i zadania położnej w profilaktyce nowotworu szyjki macicy i nowotworu piersi.</p> <p>2.3. Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy.</p> <p>2.4. Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi.</p> <p>3. Rola położnej w nauce samobadania piersi: (ćwiczenia 1 godz.)</p> <p>3.1. Edukacja w zakresie:</p> <p>3.1.1. anatomii gruczołu piersiowego i węzłów chłonnych;</p> <p>3.1.2. umiejscowienia zmiany pierwotnej – częstość występowania zmian w poszczególnych kwadrantach;</p> <p>3.1.3. metod i technik samobadania piersi;</p> <p>3.1.4. zasad obowiązujących przy badaniu piersi.</p> <p>3.2. Kształtowanie umiejętności praktycznych w zakresie: samobadania piersi, oglądania, badania palpacyjnego.</p> <p>3.2.1. rozpoznawanie podejrzanych zmian w piersiach (zmiany widoczne, zmiany wyczuwalne);</p> <p>3.2.2. postępowanie w przypadku wybadania zmiany w piersi.</p>

4. Znaczenie i sposoby udzielania pomocy psychologicznej: (wykład 5 godz.)

- 4.1. Radzenie sobie ze stresem spowodowanym chorobą nowotworową:
 - 4.1.1. stres w życiu człowieka;
 - 4.1.2. fazy stresu psychicznego;
 - 4.1.3. reakcje obronne w sytuacjach trudnych;
 - 4.1.4. choroba jako sytuacja trudna, sytuacja frustracyjna;
 - 4.1.5. potrzeby i emocje chorych onkologicznie;
 - 4.1.6. kryzys w chorobie nowotworowej sposoby jego przezwyciężania.
- 4.2. Ogólne zasady wsparcia psychicznego chorych i ich rodzin:
 - 4.2.1. cel i istota wsparcia psychicznego pacjentów dotkniętych chorobą nowotworową i ich rodzin;
 - 4.2.2. rehabilitacja psychospołeczna – techniki wsparcia psychologicznego (dyrektywne, niedyrektywne);
 - 4.2.3. rehabilitacja społeczno-zawodowa.
- 4.3. Ocena stanu psychicznego chorych.
- 4.4. Łagodzenie emocji ujemnych związanych z otrzymaniem niepomyślnej diagnozy.
- 4.5. Komunikacja z chorą i rodziną.
- 4.6. Problemy psychiczne kobiet „okaleczonych” leczeniem chirurgicznym chorób nowotworowych:
 - 4.6.1. utrata kobiecości;
 - 4.6.2. obawa, lęk, utrata męża, rodziny;
 - 4.6.3. lęk przed śmiercią i umieraniem;
 - 4.6.4. obawa, jak rodzina sobie później poradzi;
 - 4.6.5. osamotnienie i brak zrozumienia.
- 4.7. Przygotowanie psychiczne pacjentki do różnych form terapii i walki z nowotworem.
- 4.8. Znaczenie grup wsparcia w rehabilitacji fizycznej i psychicznej pacjentek z chorobą nowotworową.
- 4.9. Problemy psychoonkologiczne rodziny:
 - 4.9.1. pojawienie się choroby nowotworowej w rodzinie;
 - 4.9.2. problem osierocenia rodziny;
 - 4.9.3. wsparcie rodzin w chorobie i po zgonie najbliższych.
- 4.10. Profesjonalne metody pomocy psychologicznej:
 - 4.10.1. metody łagodzenia niepokoju, lęku, bólu (niefarmakologiczne, psychoterapia).

Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>4.1.1. Stres w pracy personelu medycznego. Problem wypalenia zawodowego.</p> <p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de Walden-Galuszko K.: <i>Psychoonkologia w praktyce klinicznej</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011 2. Markowska J. (red.): <i>Ginekologia onkologiczna</i>. Wyd. Urban & Partner, Wrocław 2006 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeziorski A. (red.): <i>Onkologia. Podręcznik dla pielęgniarzek</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2015 2. Majewski S., Sikorski M.: <i>Szczepienia przeciw HPV. Profilaktyka raka szyjki macicy i innych zmian związanych z zakażeniami HPV</i>. Wyd. Czelej, Lublin 2006 3. Makara-Studzińska M., Iwanowicz-Palus G.: <i>Psychologia w położnictwie i ginekologii</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2008 4. Spaczyński M., Kędzia W., Nowak-Markwitz E.: <i>Rak szyjki macicy – profilaktyka, diagnostyka i leczenie</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2009
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	Nie dotyczy.

5.2 MODUŁ II

Nazwa modułu	OPIEKA NAD KOBIETĄ Z CHOROBAŃ NOWOTWOROWĄ NARZĄDU RODNEGO
Cel kształcenia	Przygotowanie potożnej do sprawowania opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodnego.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W12. charakteryzuje metody stosowane w diagnostyce nowotworów narządu rodnego;</p> <p>W13. charakteryzuje poszczególne nowotwory narządu rodnego pod względem etiologii, rozpoznania histopatologicznego, objawów klinicznych, podziału na stopnie kliniczne wg FIGO oraz zaawansowania nowotworu TNM;</p> <p>W14. omawia współczesne metody postępowania terapeutycznego w nowotworach narządu rodnego w zależności od stopnia zaawansowania nowotworu;</p> <p>W15. omawia procedury przygotowania pacjentki do leczenia operacyjnego z powodu nowotworu narządu rodnego oraz zasady opieki nad pacjentką po zabiegu;</p> <p>W16. przedstawia przygotowanie pacjentki do radioterapii, brachyterapii, teleradioterapii oraz zasady opieki po zabiegu;</p> <p>W17. opisuje przygotowanie pacjentki do chemioterapii i opiekę po podaniu leków;</p> <p>W18. charakteryzuje opiekę nad pacjentką z nowotworem narządu rodnego poddaną hormonoterapii;</p> <p>W19. przedstawia objawy, metody rozpoznawania powikłań po chemioterapii oraz omówi sposoby zapobiegania im i ich leczenia;</p> <p>W20. przedstawia objawy, metody rozpoznawania powikłań po radioterapii, chemioterapii, hormonoterapii, immunoterapii oraz sposoby zapobiegania im i ich leczenia;</p> <p>W21. charakteryzuje zasady wczesnej rehabilitacji kobiety leczonej z powodu nowotworu narządu rodnego;</p> <p>W22. przedstawia przygotowanie pacjentki poddanej leczeniu z powodu nowotworów narządu rodnego do samoopieki oraz rodziny do opieki nad pacjentką.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U13. uczestniczyć w diagnostyce chorób nowotworowych narządu rodnego oraz w przygotowaniu kobiety do badania;</p> <p>U14. interpretować wyniki badań diagnostycznych stosowanych w ginekologii, w tym badania cytologicznego;</p>

	<p>U15. przygotować pacjentkę do operacyjnego leczenia choroby nowotworowej narządu rodnoego oraz sprawować opiekę po zabiegu;</p> <p>U16. wdrożyć adekwatne postępowanie w powikłaniach wynikających z procesu leczenia lub procesu chorobowego;</p> <p>U17. sprawować opiekę nad pacjentką poddaną leczeniu metodą brachyterapii lub teleterapii, a także udzielić informacji na temat zasad zachowania się pacjentki podczas leczenia tymi metodami;</p> <p>U18. przygotować pacjentkę do chemioterapii oraz planować i realizować opiekę;</p> <p>U19. przygotować pacjentkę z nowotworem narządu rodnoego do radioterapii, planować i realizować opiekę podczas radioterapii i po jej zakończeniu;</p> <p>U20. zapobiegać skutkom ubocznym chemioterapii i radioterapii oraz wdrożyć adekwatne postępowanie w przypadku wystąpienia powikłań;</p> <p>U21. edukować pacjentkę i jej rodzinę w zakresie rehabilitacji wczesnej kobiet po leczeniu onkologicznym narządu rodnoego;</p> <p>U22. planować postępowanie pielęgniacyjno-terapeutyczne u pacjentki z nowotworem narządu rodnoego;</p> <p>U23. opracować plan opieki i organizować proces pielęgnowania pacjentki poddanej leczeniu w oddziale onkologii ginekologicznej.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje się zasadami etyki ogólnej i zawodowej w opiece nad pacjentką i jej rodziną oraz okazuje szacunek dla różnic światopoglądowych i kulturowych osób powierzonych opiece;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece;</p> <p>K4. wspiera kobietę w sytuacjach trudnych oraz wykazuje gotowość do działania w przypadku problemów pacjentki;</p> <p>K5. współpracuje z zespołem terapeutycznym oraz grupami wsparcia i samopomocy.</p>
--	---

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. Położna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra położnictwa, magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata położnictwa i: <ol style="list-style-type: none"> a) tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego <u>lub</u> b) ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego <u>lub</u> c) ukończony kurs specjalistyczny <i>Onkologia ginekologiczna</i>; 4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego. <p>2. Lekarz specjalista w dziedzinie położnictwa i ginekologii lub chirurgii onkologicznej lub ginekologii onkologicznej lub onkologii klinicznej lub radioterapii onkologicznej lub radiologii i diagnostyki obrazowej – do realizacji zagadnień klinicznych.</p> <p>3. Osoba posiadająca ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje odpowiadające tematyce prowadzonych zajęć, np. magister rehabilitacji/fizjoterapii.</p>
<p>Wymagania wstępne</p>	<p>–</p>
<p>Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia</p>	<p>Wykłady – 23 godz. Ćwiczenia – 2 godz. Staż – 35 godz.</p>
<p>Stosowane metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład konwersatoryjny, wykład informacyjny, ćwiczenia, dyskusja, studium przypadku, burza mózgów.</p>
<p>Stosowane środki dydaktyczne</p>	<p>Rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, plansze, tablica i flamastry.</p>
<p>Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu</p>	<p>Test składający się z 30 pytań jednokrotnego wyboru.</p>

Warunki zaliczenia modułu	Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Wykrywanie i rozpoznawanie chorób nowotworowych narządu rodnegu: (wykład 1 godz.)</p> <p>1.1. Diagnostyka nowotworów narządu rodnegu kobiety:</p> <p>1.1.1. Diagnostyka kliniczna: badanie podmiotowe i przedmiotowe, badania obrazowe, badania biochemiczne.</p> <p>1.1.2. Zabiegi diagnostyczne: wycinki z szyjki macicy, frakcjonowane skrobanie macicy, histeroskopia diagnostyczna, laparoscopia diagnostyczna, biopsja celowana, operacja zwiadowcza.</p> <p>1.1.3. Diagnostyka histopatologiczna.</p> <p>1.1.4. Badania genetyczne.</p> <p>2. Rodzaje chorób nowotworowych narządu rodnegu: (wykład 6 godz.)</p> <p>2.1. Nowotwory szyjki macicy:</p> <p>2.1.1. Etiopatogeneza nowotworu szyjki macicy;</p> <p>2.1.2. Obraz kliniczny nowotworu szyjki macicy.</p> <p>2.2. Nowotwory trzonu macicy:</p> <p>2.2.1. mięśniaki macicy;</p> <p>2.2.2. nowotwór trzonu macicy.</p> <p>2.3. Nowotwory jajnika:</p> <p>2.3.1. objawy kliniczne nowotworów jajnika;</p> <p>2.3.2. metody diagnostyczne stosowane w rozpoznawaniu nowotworu jajnika;</p> <p>2.3.3. stopnie klinicznego zaawansowania nowotworu jajnika wg FIGO;</p> <p>2.3.4. nowotwory gonadalne i germinalne jajnika;</p> <p>2.3.5. postępowanie terapeutyczne;</p> <p>2.3.6. wyniki leczenia i rokowanie w raku jajnika;</p> <p>2.3.7. powikłania występujące w przypadku guzów jajnika.</p> <p>2.4. Nowotwory pochwy:</p> <p>2.4.1. obraz kliniczny pierwotnego raka pochwy;</p> <p>2.4.2. umiejscowienie i sposób szerzenia się;</p> <p>2.4.3. klasyfikacja stopnia zaawansowania nowotworów pochwy wg FIGO;</p> <p>2.4.4. rozpoznanie raka pochwy;</p>

<p>2.4.5. postępowanie terapeutyczne w nowotworach pochwy; 2.4.6. operacja paliatywna.</p> <p>2.5. Nowotwory sromu: 2.5.1. histopatologiczny podział nowotworu sromu; 2.5.2. objawy kliniczne; 2.5.3. diagnostyka; 2.5.4. klasyfikacja stopnia zaawansowania nowotworu sromu według systemu TNM, FIGO; 2.5.5. stopień kliniczny a wybór metody leczenia; 2.5.6. postępowanie terapeutyczne w nowotworze sromu; 2.5.7. wczesne i późne powikłania w nowotworze sromu.</p> <p>2.6. Nowotwory jajowodów: 2.6.1. cechy kliniczne raka jajowodu; 2.6.2. kryteria o pierwotnej lokalizacji nowotworu w jajowodzie; 2.6.3. zmodyfikowana klasyfikacja raka jajowodu wg FIGO; 2.6.4. diagnostyka; 2.6.5. postępowanie terapeutyczne.</p> <p>2.7. Nowotwory mezenchymalne złośliwe (mięśaki): 2.7.1. patogenezą; 2.7.2. objaw kliniczny mięsaków, klasyfikacja kliniczna; 2.7.3. rozpoznanie: badanie cytologiczne, USG, biopsja endometrium, badanie histopatologiczne; 2.7.4. postępowanie terapeutyczne.</p> <p>3. Sposoby leczenia nowotworów narządu rodnej kobiety: (wykład 8 godz.) 3.1. Leczenie chirurgiczne: 3.1.1. podział kliniczny i histopatologiczny nowotworów narządu rodnej kobiety, stopień ich zaawansowania a rozległość zabiegu operacyjnego; 3.1.2. wskazania, przeciwwskazania; 3.1.3. przygotowanie pacjentki do zabiegu operacyjnego; 3.1.4. stosowanie aseptyki onkologicznej; 3.1.5. powikłania śród i pooperacyjne;</p>	
--	--

	<p>3.1.6. postępowanie po zabiegu operacyjnym;</p> <p>3.1.7. ocena stopnia nasilenia bólu oraz postępowanie przeciwbólowe po zabiegach operacyjnych połączonych z różnie rozległym urazem tkanek;</p> <p>3.1.8. wskazania co do dalszej terapii i badań kontrolnych;</p> <p>3.1.9. edukacja pacjentki przed wypisem do domu.</p> <p>3.2. Radioterapia:</p> <p>3.2.1. podział ze względu na stopień zaawansowania nowotworu (radioterapia radykalna, paliatywna, objawowa);</p> <p>3.2.2. podział ze względu na sposób napromieniania (brachyterapia – BTH, teleradioterapia – RTH);</p> <p>3.2.3. fizyczne aspekty promieniowania (promieniowanie elektromagnetyczne, cząsteczkowe);</p> <p>3.2.4. mechanizm działania promieni na komórki;</p> <p>3.2.5. energia promieniowania: radioterapia konwencjonalna, radioterapia megawoltowa, brachyterapia;</p> <p>3.2.6. organizacja procesu planowania radioterapii;</p> <p>3.2.7. standardy postępowania terapeutycznego w leczeniu z udziałem radioterapii nowotworów narządu rodnego i gruczołu piersiowego;</p> <p>3.2.8. strategia leczenia skojarzonego: leczenie sekwencyjne (indukcyjne, uzupełniające), równoczesowe, naprzemienne;</p> <p>3.2.9. kliniczne korzyści leczenia skojarzonego;</p> <p>3.2.10. zasady ochrony radiologicznej;</p> <p>3.2.11. przygotowanie pacjentki do radioterapii i opieka po radioterapii.</p> <p>3.3. Chemioterapia:</p> <p>3.3.1. wskazania, przeciwwskazania;</p> <p>3.3.2. schematy leczenia nowotworów narządu rodnego;</p> <p>3.3.3. drogi podawania leków przeciwnowotworowych;</p> <p>3.3.4. przygotowanie pacjentki do chemioterapii;</p> <p>3.3.5. opieka nad pacjentką w okresie chemioterapii;</p> <p>3.3.6. profilaktyka i leczenie powikłań chemioterapii;</p> <p>3.3.7. opieka nad pacjentką pomiędzy kolejnymi cyklami chemioterapii.</p> <p>3.4. Neoadjuwantowa chemioterapia, dootrzewnowa chemioterapia perfuzyjna w hipertermii (HIPEC) i inne.</p>
--	--

<p>3.5. Hormonoterapia.</p> <p>3.6. Immunoterapia.</p> <p>3.7. Leczenie systemowe nowotworów.</p> <p>4. Rak narządu rodniego w ciąży. (wykład 0,5 godz.)</p> <p>5. Rozrosty i nowotwory trofoblastu. Rak kosmówki. (wykład 0,5 godz.)</p> <p>6. Powikłania i działania uboczne związane z leczeniem nowotworów: (wykład 2 godz.)</p> <p>6.1. Objawy uboczne chemioterapii:</p> <p>6.1.1. uszkodzenie szpiku kostnego;</p> <p>6.1.2. zaburzenia ze strony układu pokarmowego;</p> <p>6.1.3. wypadanie włosów;</p> <p>6.1.4. infekcje z powodu leukopenii.</p> <p>6.2. Objawy uboczne radioterapii:</p> <p>6.2.1. odczynny popromienne wczesne (zacerwienie, oparzenie);</p> <p>6.2.2. odczynny popromienne późne.</p> <p>6.3. Objawy uboczne hormonoterapii.</p> <p>6.4. Objawy uboczne immunoterapii.</p> <p>7. Pielęgnowanie pacjentki z nowotworami narządu rodniego z uwzględnieniem specyfiki pielęgnowania przed terapią i po terapii: (wykład 3 godz., ćwiczenia 2 godz.)</p> <p>7.1. Przygotowanie do systemowego leczenia przeciwnowotworowego.</p> <p>7.2. Planowanie i realizacja opieki.</p> <p>7.3. Ocena podjętych działań.</p> <p>7.4. Dokumentowanie przebiegu pielęgnacji i leczenia.</p> <p>7.5. Najczęstsze problemy pielęgnacyjne pacjentek podczas leczenia systemowego.</p> <p>7.6. Edukacja pacjentki i jej rodziny.</p> <p>7.7. Przygotowanie pacjentki do samoopieki.</p> <p>8. Rehabilitacja wczesna kobiet po leczeniu onkologicznym narządu rodniego. (wykład 1 godz.)</p> <p>9. Współpraca z rodziną pacjentki poddanej terapii: (wykład 1 godz.)</p> <p>9.1. Przygotowanie rodziny do sprawowania opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodniego w warunkach domowych.</p>	
---	--

Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>9.2. Przygotowanie rodziny do wspierania chorej w trakcie leczenia i po terapii.</p> <p>9.3. Przygotowanie rodziny do życia z chorobą lub z pewnymi ograniczeniami.</p> <p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Berek J. S., Nowak E.: <i>Ginekologia</i>. Tom 4. Medipage, Warszawa 2008, wyd. 1 2. Jeziorski A. (red.): <i>Onkologia. Podręcznik dla pielęgniarek</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2015 3. Kędzia H., Kędzia W.: <i>Nowotwory narządów płciowych kobiety. Diagnostyka patomorfologiczna. Postępowanie kliniczne</i>. MedPharm Polska, Wrocław 2010 4. Markowska J. (red.): <i>Ginekologia onkologiczna</i>. Wyd. Urban & Partner, Wrocław 2006 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Frączek M.: <i>Podstawy diagnostyki i terapii nowotworów</i>. Wyd. Alfa Medica Press, Bielsko-Biała 2008 2. Jassem J., Krzakowski M.: <i>Leczenie wspomagające w onkologii</i>. Via Medica, Gdańsk 2013 3. Koper A., Wronska I.: <i>Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową</i>. Wyd. Czelej, Lublin 2003 4. Nowicki A.: <i>Pielęgniarstwo onkologiczne</i>. Wyd. Termedia, Poznań 2009 5. Szawłowski A. W.: <i>Powikłania chirurgii onkologicznej</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2014 6. Szawłowski A. W., Wallner G.: <i>Stany nagłe w onkologii. Występowanie i leczenie</i>. Tom 1-2. Wyd. Termedia. Poznań 2015 7. Śpiewankiewicz B. (red.): <i>Powikłania pooperacyjne w ginekologii</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2009 8. Wcisło G., Szczylik C. (red.): <i>Rak jajnika</i>. Wyd. Termedia, Poznań 2011 9. Woźniwski M.: <i>Fizjoterapia w onkologii</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2012
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	<p>Staż: Oddział ginekologii onkologicznej – 35 godz.</p>

5.3 MODUŁ III

Nazwa modułu	OPIEKA NAD KOBIETĄ Z CHOROBAŁĄ NOWOTWOROWĄ PIERSI
Cel kształcenia	Przygotowanie połoźnej do sprawowania kompleksowej opieki nad kobietą z chorobą nowotworową piersi.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W23. charakteryzuje objawy kliniczne nowotworów piersi i metody ich diagnozowania;</p> <p>W24. przedstawia klasyfikację kliniczną nowotworów piersi;</p> <p>W25. opisuje metody leczenia nowotworu piersi;</p> <p>W26. omawia procedury przygotowania pacjentki do zabiegu operacyjnego z powodu choroby nowotworowej piersi oraz procedury pielęgnacji po zabiegu;</p> <p>W27. omawia zasady przygotowania pacjentki do samoopieki w domu po leczeniu choroby nowotworowej piersi;</p> <p>W28. wskazuje grupy wsparcia dla kobiet po mastektomii i omawia zasady oraz cele działania klubu „Amazonki”;</p> <p>W29. omawia zasady informowania pacjentki po mastektomii o możliwościach wykonania rekonstrukcji piersi lub protezy piersi;</p> <p>W30. przedstawia rehabilitację wczesną i późną kobiety po operacji nowotworu piersi;</p> <p>W31. przedstawia zasady opieki nad pacjentką po odtworzeniu piersi i zasady rehabilitacji po zabiegu odtwórczym.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U24. uczestniczyć w różnych metodach diagnostyki chorób nowotworowych piersi, przygotować pacjentkę i asystować do badań diagnostycznych;</p> <p>U25. przygotować psychicznie i fizycznie pacjentkę do leczenia operacyjnego nowotworu piersi (mastektomii);</p> <p>U26. zaplanować i realizować opiekę nad pacjentką po mastektomii;</p> <p>U27. pielęgnować ranę pooperacyjną po mastektomii;</p> <p>U28. wdrożyć działania rehabilitacyjne po mastektomii we wczesnym i późnym okresie pooperacyjnym;</p> <p>U29. przestrzegać zasad rehabilitacji po mastektomii oraz instruować pacjentkę z zakresu ćwiczeń obręczy barkowej i masażu ułatwiającego odpływ chłonki;</p> <p>U30. udzielić wsparcia psychicznego pacjentce i jej rodzinie;</p> <p>U31. przestrzegać zasad leczenia systemowego i skojarzonego nowotworu piersi;</p> <p>U32. sprawować opiekę pielęgniarzką podczas skojarzonego leczenia nowotworu piersi;</p>

	<p>U33. przygotować pacjentkę do protezowania, poinformować o rodzajach i sposobach protezowania;</p> <p>U34. udzielić wskazówek pacjentce i jej rodzinie na temat samopielęgnacji oraz rehabilitacji po wypisaniu ze szpitala;</p> <p>U35. planować i realizować działania mające na celu zapobieganie powikłaniom wynikającym z mastektomii i operacji odtwórczych piersi.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. posługuje się zasadami etyki ogólnej i zawodowej w opiece nad pacjentką i jej rodziną oraz okazuje szacunek dla różnic światopoglądowych i kulturowych osób powierzonych opiece;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece;</p> <p>K4. wspiera kobietę w sytuacjach trudnych oraz wykazuje gotowość do działania w przypadku problemów pacjentki;</p> <p>K5. współpracuje z zespołem terapeutycznym oraz grupami wsparcia i samopomocy.</p>
--	---

Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. Położna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra położnictwa, magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata położnictwa i: <ol style="list-style-type: none"> a) tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego <u>lub</u> b) ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego <u>lub</u> c) ukończony kurs specjalistyczny <i>Onkologia ginekologiczna</i>; 4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego. <p>2. Pielęgniarka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata pielęgniarstwa i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub chirurgicznego; 4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub chirurgicznego. <p>3. Lekarz specjalista w dziedzinie położnictwa i ginekologii lub chirurgii onkologicznej lub ginekologii onkologicznej lub onkologii klinicznej lub radioterapii onkologicznej lub radiologii i diagnostyki obrazowej – do realizacji zagadnień klinicznych.</p> <p>4. Posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje odpowiadające tematyce prowadzonych zajęć, np. magister rehabilitacji/fizjoterapii, magister psychologii.</p>
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających	Wykłady – 19 godz. Staż – 35 godz.

bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład konwersatoryjny, wykład informacyjny, dyskusja, zajęcia praktyczne.
Stosowane środki dydaktyczne	Rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych,
Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu	Test składający się z 20 pytań jednokrotnego wyboru.
Warunki zaliczenia modułu	Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Wykrywanie i rozpoznawanie chorób nowotworowych piersi: (wykład 2 godz.)</p> <p>1.1. Diagnostyka kliniczna chorób piersi:</p> <p>1.1.1. badanie kliniczne: podmiotowe, przedmiotowe – badanie fizykalne piersi i węzłów chłonnych;</p> <p>1.1.2. badanie obrazowe raka piersi: mammografia, USG, rezonans magnetyczny, trójwymiarowa laserowa tomografia komputerowa sutka, termografia, PET;</p> <p>1.1.3. biopsja zmian ogniskowych sutka: biopsja cienkoigłowa, gruboigłowa, otwarta, pod kontrolą obrazowania zewnętrznego;</p> <p>1.1.4. diagnostyka histopatologiczna;</p> <p>1.1.5. diagnostyka biochemiczna;</p> <p>1.1.6. badania genetyczne w kierunku wykrywania nowotworów piersi.</p> <p>2. Objawy i metody leczenia chorób nowotworowych piersi: (wykład 4 godz.)</p> <p>2.1. Objawy kliniczne (zmiany widoczne, zmiany wyczuwalne).</p> <p>2.2. Klinicznie zaawansowane postacie nowotworu piersi wg FIGO, wg TNM.</p> <p>2.3. Leczenie nowotworu piersi.</p> <p>2.4. Leczenie systemowe nowotworu piersi.</p> <p>2.5. Odrębności postępowania leczniczego nowotworu piersi.</p> <p>2.6. Celowane leczenie nowotworu piersi.</p> <p>2.7. Rokowania i wyniki leczenia.</p> <p>2.8. Monitorowanie stanu zdrowia po leczeniu nowotworu piersi.</p>

<p>3. Mastektomia: (wykład 6 godz.)</p> <p>3.1. Przygotowanie do mastektomii.</p> <p>3.2. Pielęgnacja po mastektomii w okresie pooperacyjnym (ułożenie chorej w pozycji półsiedzącej, ułożenie ręki po stronie operowanej, kontrola drenów, kontrola opatrunków, ćwiczenia oddechowe, niwelowanie bólu po operacji).</p> <p>3.3. Rehabilitacja wczesna kobiet po mastektomii.</p> <p>3.4. Edukacja pacjentki i jej rodziny, przygotowanie kobiety do samoopieki (zalecenia do domu).</p> <p>3.5. Planowanie opieki nad pacjentką.</p> <p>3.6. Wpływ zabiegu mastektomii na stan psychiczny kobiet.</p> <p>3.7. Wsparcie kobiet po mastektomii: zasady i cele działania grup wsparcia (klub „Amazonki”, „Donna”).</p> <p>3.8. Sposoby protezowania i rodzaje protez.</p> <p>4. Rekonstrukcja piersi po mastektomii: (wykład 2 godz.)</p> <p>4.1. Opieka nad pacjentką po odtworzeniu piersi:</p> <p>4.1.1. Okres rekonwalescencji;</p> <p>4.1.2. Postępowanie pooperacyjne w przypadku endoprotezy (masaż piersi – zapobieganie torbieli łącznotkankowej wokół protezy, ćwiczenie fizyczne niedopuszczające do zmniejszenia zakresu ruchów w stawach obręczy barkowej).</p> <p>4.2. Rekonstrukcja z użyciem tkanek własnych.</p> <p>5. Rehabilitacja kobiet po operacji nowotworu piersi: (wykład 4 godz.)</p> <p>5.1. Istota i zasady obowiązujące podczas rehabilitacji.</p> <p>5.2. Rehabilitacja kompleksowa:</p> <p>5.2.1. rehabilitacja fizyczna w okresie pobytu w szpitalu: trening mięśniowy, protezowanie, zaopatrzenie ortopedyczne, profilaktyka i leczenie obrzęku limfatycznego;</p> <p>5.2.2. rehabilitacja psychospołeczna: psychoterapia, psychoedukacja, relaksacja;</p> <p>5.2.3. postępowanie rehabilitacyjne po opuszczeniu szpitala;</p> <p>5.2.4. postępowanie specjalne, podejmowane po wystąpieniu obrzęku limfatycznego oraz wad postawy będących następstwem zabiegu.</p> <p>6. Rak piersi w ciąży: (wykład 1 godz.)</p> <p>6.1. Epidemiologia.</p>	
---	--

<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>6.2. Wpływ ciąży na proces nowotworowy. 6.3. Diagnostyka nowotworu piersi. 6.4. Postępowanie w ciąży powiklanej nowotworem piersi.</p> <p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jassem J., Krzakowski M.: <i>Rak piersi</i>. Via Medica, Gdańsk 2014 2. Markowska J. (red.): <i>Ginekologia onkologiczna</i>. Wyd. Urban & Partner, Wrocław 2006 3. Mikołajewska E.: <i>Fizjoterapia po mastektomii</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2010 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jassem J., Krzakowski M.: <i>Leczenie wspomagające w onkologii</i>. Via Medica, Gdańsk 2013 2. Koper A. (red.): <i>Pielęgniarstwo onkologiczne. Podręcznik dla studiów medycznych</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2015 3. Koper A., Wrońska I.: <i>Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową</i>. Wyd. Czelej, Lublin 2003 4. Link H., Bokemeyer C., Feyer P.: <i>Terapie wspomagające w nowotworach złośliwych</i>. MedPh, Wrocław 2011 5. Nowicki A.: <i>Pielęgniarstwo onkologiczne</i>. Wyd. Termedia, Poznań 2009 6. Szawłowski A.W.: <i>Powikłania chirurgii onkologicznej</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2014 7. Szawłowski A.W., Wallner G.: <i>Stany nagłe w onkologii. Występowanie i leczenie</i>. Tom 1-2. Wyd. Termedia Poznań 2015 8. Woźniowski M.: <i>Fizjoterapia w onkologii</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2012 9. Woźniowski M., Kornafel J.: <i>Rehabilitacja w onkologii</i>. Wyd. Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2010
<p>Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje</p>	<p>Staż: Oddział chirurgii, w którym wykonywane są zabiegi mastektomii – 35 godz.</p>

5.4 MODUŁ IV

Nazwa modułu	OPIEKA NAD KOBIETĄ W TERMINALNEJ FAZIE CHOROBY
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodowego lub piersi w fazie terminalnej.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W32. omawia specyfikę opieki nad pacjentką w terminalnej fazie choroby nowotworowej;</p> <p>W33. omawia opiekę nad pacjentką z objawami niepożądanymi wynikającymi z procesu chorobowego lub leczenia oraz sposoby zapobiegania tym powikłaniom;</p> <p>W34. omawia zasady oceny możliwości pacjentki i jej rodziny w zakresie samoopieki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;</p> <p>W35. przedstawia definicję bólu i pojęcia z nim związane;</p> <p>W36. zna mechanizmy powstawania bólu przewlekłego;</p> <p>W37. wyjaśnia metody diagnostyki i monitorowania bólu nowotworowego;</p> <p>W38. charakteryzuje leki z drabiny analgetycznej mające zastosowanie w leczeniu bólu przewlekłego i ostrego;</p> <p>W39. opisuje metody leczenia bólu w terminalnej fazie choroby nowotworowej;</p> <p>W40. przedstawia istotę psychoterapii, jako metodę wspomagającą w farmakologicznym leczeniu bólu nowotworowego;</p> <p>W41. omawia zasady edukacji pacjentki lub/i jej rodziny w zakresie podawania i świadomego dozowania leków przeciwbólowych oraz monitorowania bólu nowotworowego.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U36. ustalić priorytety w pielęgnowaniu pacjentki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;</p> <p>U37. sprawować opiekę nad chorą w terminalnej fazie choroby;</p> <p>U38. planować i realizować działania mające na celu zapobieganie powikłaniom wynikającym z terminalnej fazy choroby oraz sprawować opiekę w sytuacji wystąpienia powikłań;</p> <p>U39. edukować pacjentkę i jej rodzinę w zakresie opieki w terminalnej fazie choroby nowotworowej;</p> <p>U40. rozpoznawać nasilenie i monitorować ból ostry, przewlekły, nowotworowy;</p> <p>U41. wdrażać obowiązujące metody leczenia bólu nowotworowego;</p>

	<p>U42. udzielać wsparcia psychicznego kobiecie leczonej z powodu choroby nowotworowej i jej rodzinie oraz umożliwić zaspokojenie potrzeby opieki duchowej;</p> <p>U43. przestrzegać zasad postępowania z pacjentką wyniszczoną z powodu choroby nowotworowej, udzielać wsparcia rodzinie w okresie umierania osoby bliskiej.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje się zasadami etyki ogólnej i zawodowej w opiece nad pacjentką i jej rodziną oraz okazuje szacunek dla różnic światopoglądowych i kulturowych osób powierzonych opiece;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. przejawia odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób powierzonych opiece;</p> <p>K4. wspiera kobietę w sytuacjach trudnych oraz wykazuje gotowość do działania w przypadku problemów pacjentki;</p> <p>K5. współpracuje z zespołem terapeutycznym oraz grupami wsparcia i samopomocy.</p>
<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w zakresie odpowiadającym tematyce prowadzonych zajęć oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. Położna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra położnictwa, magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata położnictwa i: <ol style="list-style-type: none"> a) tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego <u>lub</u> b) ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego <u>lub</u> c) ukończony kurs specjalistyczny <i>Onkologia ginekologiczna</i> lub <i>Terapia bólu przewlekłego u dorosłych</i>; 4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego lub ginekologiczno-położniczego lub rodzinnego. <p>2. Pielęgniarka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stopień naukowy doktora; 2) tytuł magistra pielęgniarstwa; 3) tytuł licencjata pielęgniarstwa i: <ol style="list-style-type: none"> a) tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub opieki długoterminowej lub opieki

	<p>paliatywnej <u>lub</u></p> <p>b) ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub opieki długoterminowej lub opieki paliatywnej <u>lub</u></p> <p>c) ukończony kurs specjalistyczny <i>Terapia bólu przewlekłego u dorosłych</i>;</p> <p>4) tytuł magistra w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia i tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub opieki długoterminowej lub opieki paliatywnej.</p> <p>3. Lekarz specjalista w dziedzinie onkologii klinicznej lub anestezjologii i intensywnej terapii lub ginekologii onkologicznej lub medycyny paliatywnej – do realizacji zagadnień klinicznych.</p> <p>4. Posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje odpowiadające tematyce prowadzonych zajęć, np. magister psychologii.</p>
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	Wykład – 16 godz.
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład konwersatoryjny, wykład informacyjny, dyskusja, studium przypadku, metoda algorytmów.
Stosowane środki dydaktyczne	Rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, skale oceny bólu, plansze.
Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu	Test składający się z co najmniej 20 pytań jednokrotnego wyboru.
Warunki zaliczenia modułu	Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Opieka nad kobietą w terminalnej fazie choroby nowotworowej narządu rodowego i piersi: (wykład 6 godz.)</p> <p>1.1. Organizacja opieki w zakresie zaspokojenia potrzeb biopsychospołecznych:</p> <p>1.1.1. formy opieki: stacjonarna (oddziały opieki paliatywnej, hospicja), hospicja dzienne, opieka domowa;</p> <p>1.1.2. opieka hospicyjna;</p>

	<ul style="list-style-type: none">1.1.3. skład i zadania interdyscyplinarnego zespołu opieki paliatywnej.1.2. Zasady postępowania z chorymi w terminalnej fazie choroby w zależności od stanu zdrowia; ustalenie priorytetów w pielęgnowaniu pacjentki.1.3. Sposoby pielęgnowania chorych z uwzględnieniem występujących objawów chorobowych:<ul style="list-style-type: none">1.3.1. ze strony układu oddechowego;1.3.2. ze strony układu pokarmowego;1.3.3. ze strony układu moczowego;1.3.4. krwawienia, krwotoki z dróg rodnych (embolizacja naczyń macicznych);1.3.5. odleżyny;1.3.6. popromienne zmiany na skórze i błonach śluzowych;1.3.7. obrzęki i zastój limfatyczny.1.4. Opieka psychologiczna:<ul style="list-style-type: none">1.4.1. wsparcie psychiczne i duchowe chorych w terminalnej fazie choroby;1.4.2. problemy psychologiczne rodzin kobiet z procesem nowotworowym narządu rodowego i piersi w terminalnej fazie choroby.1.5. Planowanie opieki nad chorą w terminalnej fazie choroby. <p>2. Problem bólu, leczenie farmakologiczne i niefarmakologiczne: (wykład 10 godz.)</p> <ul style="list-style-type: none">2.1. Definicja bólu (ostrego i przewlekłego, nowotworowego) wybrane pojęcia związane z bólem, częstość występowania.2.2. Taksonomia bólu - patomechanizm bólów nowotworowych.2.3. Badanie pacjenta odczuwającego ból (skale oceny natężenia bólu).2.4. Czynniki wpływające na poprawę i pogorszenie tolerancji bólu nowotworowego.2.5. Zasady postępowania terapeutycznego w leczeniu bólu:<ul style="list-style-type: none">2.5.1. farmakoterapia w leczeniu bólu (drabina analgetyczna WHO);2.5.2. podwyższenie progu bólowego przez zastosowanie farmakoterapii;2.5.3. sposoby i drogi podawania leków przeciwbólowych.2.6. Niefarmakologiczne metody terapii bólu - psychologiczne, fizykoterapeutyczne i inne metody leczenia bólu nowotworowego, np. terapia zajęciowa.2.7. Paliatywna radioterapia.
--	--

	2.8. Leczenie zabiegowe w celu przerwania dróg przewodzenia bólu (blokady nerwów obwodowych, blokady centralne, neuroлиза chemiczna).
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de Walden-Gatuszko K., Ciałkowska-Rysz A.: <i>Medycyna paliatywna</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2015 2. Diener H.C., Maier C.: <i>Leczenie bólu – zespoły bólowe – metody postępowania</i>. Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2005 3. Kinghorn S., Gaines S.: <i>Opieka paliatywna</i>. Red. wyd. polskiego de Walden-Gatuszko K., Gaworska-Krzemińska A. Wyd. Urban & Partner, Wrocław 2012 4. Wordliczek J., Dobrogowski J. (red.): <i>Leczenie bólu</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adameczyk A., Buczkowski K., Jagielski D. i wsp.: <i>Opieka paliatywna (Praktyka lekarza rodzinnego)</i>. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2009 2. de Walden-Gatuszko K.: <i>Psychoonkologia w praktyce klinicznej</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011 3. Frączek M.: <i>Podstawy diagnostyki i terapii nowotworów</i>. Wyd. Alfa Medica Press, Bielsko-Biała 2008 4. Jassem J., Krzakowski M.: <i>Leczenie wspomagające w onkologii</i>. Via Medica, Gdańsk 2013 5. Krzakowski M., Potemski P., Warzocha K., Wysocki P.: <i>Onkologia kliniczna</i>. Tom 1. Via Medica, Gdańsk 2014 6. Larsen R.: <i>Anestezjologia</i>, wyd. II polskie pod red. Andrzeja Küblera. U&P, Wrocław 2013 7. Link H., Bokemeyer C., Feyer P.: <i>Terapie wspomagające w nowotworach złośliwych</i>. MedPh, Wrocław 2011 8. Malec-Milewska M., Krajnik M., Wordliczek J.: <i>Chory na nowotwór – kompendium leczenia bólu</i>. Medical Education, Warszawa 2013 9. Waldman S.D. (red. wyd. pol.: Smereka J.): <i>Atlas zespołów bólowych</i>. Wyd. Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2009
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje	Nie dotyczy.

6. PROGRAM ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH

6.1. STAŻ: Oddział ginekologii onkologicznej

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności świadczenia kompleksowej opieki nad kobietą z chorobą nowotworową narządu rodno.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 35 godz.

Liczebność grupy: 6 osób

Opiekun stażu: osoba z minimum 3-letnim stażem pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:

1. Położna:

- tytuł magistra położnictwa, magistra pielęgniarstwa;
- tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego, rodzinnego, ginekologiczno-położniczego;
- ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego;
- ukończony kurs specjalistyczny *Onkologia ginekologiczna* lub w zakresie podawania leków cytostatycznych.

2. Pielęgniarka:

- tytuł magistra pielęgniarstwa;
- tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego;
- ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego;
- ukończony kurs specjalistyczny w zakresie podawania leków cytostatycznych.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia:

1. Opieka nad pacjentką podczas leczenia skojarzonego nowotworów narządu rodno.
2. Pielęgnowanie pacjentki z chorobą nowotworową oraz dokumentowanie przebiegu procesu pielęgnowania.
3. Uczestniczenie w rehabilitacji psychospołecznej poprzez udzielanie wsparcia psychicznego, umożliwienie zaspokojenia opieki duchowej, wskazanie grup wsparcia.
4. Edukacja w zakresie samopielęgnowania i rehabilitacji w warunkach domowych.
5. Ocena i monitorowanie bólu u pacjentek po operacji w obrębie narządu rodno.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.2. STAŻ: Oddział chirurgii, w którym wykonywane są zabiegi mastektomii

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności świadczenia opieki nad kobietą i jej rodziną w trakcie leczenia chirurgicznego piersi i po jego zakończeniu.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 35 godz.

Liczebność grupy: 6 osób

- Opiekun stażu: pielęgniarka z minimum 3-letnim stażem pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- tytuł magistra pielęgniarstwa;
 - tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego, chirurgicznego;
 - ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego, chirurgicznego.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Opieka nad pacjentką podczas leczenia skojarzonego nowotworów piersi.
2. Pielęgnacja ran pooperacyjnych.
3. Prowadzenie działań rehabilitacyjnych po mastektomii we wczesnym okresie pooperacyjnym.
4. Ocena i monitorowanie bólu pooperacyjnego u chorej po mastektomii.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

7. WYKAZ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH, DO KTÓRYCH JEST UPRAWNIONA POŁOŻNA PO UKOŃCZENIU KURSU SPECJALISTYCZNEGO ONKOLOGIA GINEKOLOGICZNA

1. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie nowotworów narządu rodowego i piersi.
2. Przygotowanie pacjentki z nowotworem narządu rodowego i piersi do operacji i opieka pooperacyjna.
3. Przygotowanie pacjentki z nowotworem narządu rodowego i piersi do radioterapii/ brachyterapii/ teleradioterapii i opieka po zabiegu.
4. Przygotowanie pacjentki do chemioterapii i opieka po podaniu leków.
5. Edukacja pacjentki w zakresie samoopieki i rehabilitacji po leczeniu chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi.
6. Profilaktyka powikłań u kobiety z nowotworem narządu rodowego i piersi wynikających z procesu chorobowego i leczniczego.
7. Ocena natężenia bólu pooperacyjnego za pomocą przyjętych skal.
8. Doraźna modyfikacja dawki leczniczej leku przeciwbólowego, w zakresie zlecenia lekarskiego w leczeniu choroby nowotworowej narządu rodowego i piersi.
9. Prowadzenie wczesnej rehabilitacji po leczeniu chirurgicznym chorób nowotworowych narządu rodowego i piersi.
10. Sprawowanie opieki nad kobietą w terminalnej fazie choroby nowotworowej.
11. Prowadzenie wsparcia emocjonalnego, informacyjnego, duchowego u pacjentek z chorobą nowotworową narządu rodowego i piersi we wszystkich etapach choroby oraz ich rodzin.